

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

Jelen előterjesztés csak tervezet, amelynek közigazgatási egyeztetése folyamatban van. A minisztériumok közötti egyeztetés során az előterjesztés koncepcionális kérdései is jelentősen módosulhatnak, ezért az előterjesztés jelen formájában nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

A dokumentum célja a társadalmi egyeztetés elindítása és a jogalkotási folyamat átláthatóvá tétele, amelynek alapján, illetve eredményeként a mellékelt tervezet valamennyi tartalmi és formai eleme módosulhat!

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

2020. évi ... törvény

a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról

1. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosítása

1. §

(1) A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 38. § (4) bekezdése a következő *e*) ponttal egészül ki:

(Nem bocsátható feltételes szabadságra)

„*e*) akit tettesként ítétek végrehajtandó szabadságvesztésre az alábbi bűncselekmények miatt

ea) népirtás, emberiség elleni bűncselekmény, apartheid, ha a halált szándékosan okozva követik el [142. § (1) bekezdés a) pontja, 143. § (1) bekezdés a) pontja, 144. § (1) bekezdés a) pontja],

eb) emberölés [160. § (1) és (2) bekezdése],

ec) emberrablás [190. § (4) bekezdés],

ed) fogolyzendülés, terrorcselekmény, jármű hatalomba kerítése és zendülés súlyosabban minősülő esetei, ha a halált szándékosan okozva követik el [284. § (4) bekezdés, 314. § (1) és (4) bekezdés a) pontja, 320. § (2) bekezdés, 442. § (4) bekezdés], vagy

ee) előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak [445. § (5) bekezdés a) pontja].”

(2) A Btk. 38. §-a a következő (5) és (6) bekezdésekkel egészül ki:

„(5) Nem bocsátható feltételes szabadságra az sem, akit

a) a (4) bekezdés *e*) pontjában meghatározott bűncselekmény elkövetése esetén

aa) előkészület miatt,

ab) részesként, vagy

ac) korlátlan enyhítés alkalmazásával, vagy

b) a hozzátartozója sérelmére elkövetett, nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt

ítétek végrehajtandó szabadságvesztésre.

(6) A bíróság az ügydöntő határozatban az (5) bekezdésben meghatározott elkövető feltételes szabadságra bocsátáshatóságáról rendelkezhet, ha az elkövetés körülményeire, az elkövető személyében rejlő társadalomra veszélyesség fokára vagy egyéb büntetés kiszabási körülményekre figyelemmel a társadalom védelme és annak megelőzése, hogy az elkövető újabb bűncselekményt kövessen el, pártfogó felügyelet elrendelésével és külön magatartási szabály meghatározásával elérhető.”

2. §

A Btk. 69. § (2) bekezdése a következő *c*) ponttal egészül ki:

(Pártfogó felügyelet alatt áll,)

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

„c) az a 38. § (5) bekezdés szerinti elkövető, akit a 38. § (6) bekezdése alkalmazásával bocsátottak feltételes szabadságra.”

3.0

A Btk. 71. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A 38. § (5) bekezdése szerinti elkövetővel szemben a (2) bekezdés *b*) pontja szerinti külön magatartási szabályt a sértett vagy sértettre tekintettel annak hozzátartozója védelme érdekében el kell rendelni, továbbá a bíróság e szabály megtartásának ellenőrzésére – kivéve, ha alkalmazásának műszaki feltételei nem adóttak – a kötelezett mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazását rendeli el.”

4. §

A Btk. 109. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltött fiatakorúval szemben a 38. § (4) és (5) bekezdése szerinti bűncselekmény miatt kiszabott tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés esetén a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárhatja.”

2. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény módosítása

5. §

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 58. §-a a következő (2a) bekezdéssel egészül ki:

„(2a) A Btk. 69. § (2) bekezdés *a*) és *c*) pontjában meghatározott esetben a büntetés-végrehajtási bíró pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el.”

6. §

(1) A Bv. tv. 185. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„185. §

(1) Az elítéltek a szabadulásra felkészítés keretében már a szabadságvesztés végrehajtása alatt segítséget kapnak a társadalomba való visszailleszkedéshez és az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez. A szabadulásra felkészítés – az elítélt visszailleszkedésének elősegítése érdekében – kiterjed a befogadó környezet felkészítésére, más személyek és szervezetek bevonására is.

(2) A bv. intézet az elítélt szabadulásra felkészítését a bv. intézetből való szabadulás – ideértve a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét is – várható időpontja előtt

- a*) egy évig terjedő szabadságvesztés esetén két hónappal,
- b*) egytől öt évig terjedő szabadságvesztés esetén hat hónappal,
- c*) öttől tíz évig terjedő szabadságvesztés esetén egy évvel,
- d*) tíz évnél hosszabb szabadságvesztés esetén két évvel

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

e) a társadalmi kötődés programba bevont elítélt esetén a behelyezést követő nyolc napon belül

kezdi meg.

(3) A szabadulásra felkészítést egyéni gondozási terv, illetve a törvényben meghatározott esetben reintegrációs program alapján a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő – a reintegrációs tiszt közreműködésével – végzi.

(4) A szabadulásra felkészítés megkezdésekor a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő az elítéltet meghallgatja és

a) megállapítja, hogy az elítélt rendelkezik-e a szabadulás időpontjára érvényes személyazonosító okmánnyal, szükség esetén intézkedik annak beszerzése iránt,

b) nyilatkoztatja, hogy a szabadulása után hol kíván letelepedni, rendelkezik-e lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel, illetve várhatóan rendelkezni fog-e munkavállalási lehetőséggel,

c) felméri az elítélt családi kapcsolatainak rendezettségét, iskolai végzettségét és szakképzettségét,

d) felméri az elítélt iskolai végzettsége és szakképzettsége szempontjából a munkaerő-piaci lehetőségeit.

(5) Az egyéni gondozási tervet a büntetés-végrehajtási pártfogó az egyéniesített fogvatartási programtervben elért eredmények és a (4) bekezdése szerinti adatok figyelembevételével – az elítélt együttműködésével – készíti el.

(6) A szabadulásra felkészítés keretében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő

a) ellenőrzi az elítélt (4) bekezdés b) pontja szerinti nyilatkozatának megalapozottságát,

b) felméri, hogy az elítélt rendelkezik-e befogadó környezettel,

c) ha az elítélt rendelkezik befogadó környezettel, felveszi velük a kapcsolatot, és együttműködésük esetén megkezdi felkészítésüket az elítélt lehetőség szerinti visszafogadására,

d) szükség esetén segíti a családi kapcsolatok helyreállítását,

e) társadalmi-, munkaerő-piaci beilleszkedést célzó egyéni vagy csoportos foglalkozásokat szervez,

f) ha az elítélt részéről gyógyintézetben, illetve szociális intézményben való ellátás vagy elhelyezés igénye merül fel, és ezt kellő időben jelzi, felveszi a kapcsolatot az ellátást nyújtó intézményekkel az elítélt elhelyezése érdekében,

g) értékeli a gondozási tervben kitűzött célok megvalósulását és azt szükség szerint kiegészítheti vagy módosíthatja, valamint

h) a gondozási tervben elért eredményekről annak lezárásakor összefoglaló jelentést készít.

(7) A (6) bekezdés a)-d) pontjában foglalt tevékenységeket – szükség szerint – az elítélt által megjelölt letelepedés helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő végzi.

(8) Ha az elítéltnak kiskorú gyermeke van, és

a) a Btk. 38. § (4) vagy (5) bekezdése alapján kizárt a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből,

b) a feltételes szabadságra bocsátásáról való rendelkezésnek a Btk. 38. § (6) bekezdése alapján van helye,

c) a Btk. 38. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztésből az elkövetéskor hatályos Btk. alapján a feltételes szabadságra bocsátása

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

nem kizárt, vagy

d) a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztésből a feltételes szabadságra bocsátása nem kizárt,

a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a várható szabadulásról annak lehetséges időpontja előtt két hónappal vagy a Btk. 92-92/B. §-a alapján beszámított időt is figyelembe véve, soron kívül értesíti a gyámhatóságot.

(9) A (8) bekezdésben meghatározott esetben a bv. intézet haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot a szabadításról.

(10) A szabadulásra felkészítés keretében a bv. intézet együttműködik a helyi önkormányzatokkal, a munkáltatókkal, együttműködési megállapodás alapján az elítélt társadalomba való beilleszkedését elősegítő, karitatív tevékenységet végző civil szervezetekkel és vallási közösségekkel, valamint egyéb önkéntes közreműködőkkel.”

(2) A Bv. tv. 186. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő az elítélt részére a 185. § (5) bekezdésének alkalmazásával egyéni reintegrációs programot készít, értékeli annak végrehajtását és szükség szerint azt – az elítélt és a programba bevont szervezetek képviselőinek a bevonásával – kiegészítheti vagy módosíthatja.”

(3) A Bv. tv. 187. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A társadalmi kötődés programba bevont elítélt részére a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a (4) bekezdésben foglaltak megvalósítása érdekében, a 185. § (5) bekezdésének alkalmazásával egyéni reintegrációs programot készít, értékeli annak végrehajtását és azt szükség szerint kiegészítheti vagy módosíthatja. Az értékelés keretében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő háromhavonta jelentést készít a befogadó környezettel történő együttműködés eredményeiről.”

7. §

A Bv. tv. 188. §-a a következő (2a) bekezdéssel egészül ki:

„(2a) Ha a feltételes szabadságra bocsátásról való rendelkezésnek a Btk. 38. § (6) bekezdése alapján van helye, az előterjesztéshez csatolni kell

a) az elítélt számára meghatározott egyéniesített fogvatartási programtervet és az egyéni gondozási tervről szóló összefoglaló jelentést,

b) az elítélt mentális állapotára vonatkozó szakorvosi és pszichológusi véleményt, amennyiben a bíróság az elkövető korlátozott beszámítási képességét állapította meg az ügydöntő határozatban,

c) az elítélt kiskorú gyermekével kapcsolatosan beszerzett gyámhatósági véleményt.”

3. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény módosítása

8. §

(1) Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eü. tv.) 200. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

„(2) A kötelező gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárást az annak szükségességét megállapító pszichiátriai gondozóintézet szakorvosa, büntetőeljárás során elrendelt kényszergyógykezelés megszűnése, valamint kóros elmeállapotú elítélt szabadítása esetén, amennyiben a beteg további intézeti gyógykezelése szükséges - az elbocsátás esedékessége napjának megjelölésével - a kényszergyógykezelést végző szerv főigazgató főorvosa a bíróság értesítésével kezdeményezi és javaslatot tesz a gyógykezelést végző pszichiátriai intézetre.”

(2) Az Eü. tv. 200. § (2a) bekezdése a következő b) ponttal egészül ki:

(A kötelező gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárást az ügyész kezdeményezi)

„b) a személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó bűncselekmény miatt szabadságvesztést töltő elítélt esetén, ha az elkövetéskor korlátozott beszámítási képességű volt, a várható szabadulás napjának megjelölésével.”

Záró rendelkezések

9. §

Ez a törvény a kihirdetést követő 8. napon lép hatályba.

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

Általános indokolás

A hozzátartozók sérelmére a közelmúltban elkövetett súlyos, élet elleni bűncselekményekhez hasonló esetek, valamint más, az életet, a testi épséget súlyosan sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények olyan szörnyű tragédiák, amelyekkel kapcsolatban a jogalkotó köteles vizsgálni, miként előzhetők meg és zárhatók ki a tragédiához vezető okok.

Ennek érdekében Varga Judit igazságügyi miniszter 2019. december 16-án átfogó kormányzati vizsgálatot kezdeményezett. A vizsgálat alapján jelentés készült a Kormány számára, amelyben feladatként került meghatározásra, hogy az Igazságügyi Minisztérium felülvizsgálja felül a feltételes szabadságra bocsátás szabályozását, különösen a feltételes szabadságra bocsátás során vizsgálható, vizsgálandó körülmények szabályozása és azzal összefüggésben a Büntető Törvénykönyv vagy egyéb jogszabályok szigorításának indokoltságát.

Az Igazságügyi Minisztérium a jogi szabályozást érintően első lépésként elvégezte azoknak a jogintézményeknek az azonosítását, amelyek módosítása legnagyobb kockázattal járó helyzetekkel szemben megfelelő védelmet nyújthat.

A vizsgálat eredményeként az igazságügyi tárca gondozásában elkészült egy törvénymódosítási javaslat, amely a személy elleni erőszakos bűncselekmények vagy más, az elítélt fokozott személyi társadalomra veszélyességet feltételező bűncselekmények esetére adhat olyan megoldást, ami hatékony védelmet biztosít e bűncselekmények áldozatai számára. Ezen a téren a büntetőjog jelentős szerepet vállal. A javaslatban szereplő módosítások olyan büntetőjogi megoldásokat vezetnek be, amelyek önmagukban is komplex, ugyanakkor a fokozatosságon alapuló rendszerben, a veszélyeztetettség mértékétől függő arányos válasszal zárják ki a veszélyhelyzetek kialakulását.

A javaslat módosításának irányai a következő pilléreken alapulnak:

- a legsúlyosabb bűncselekmények miatt kiszabott határozott tartamú szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása,
- szélesebb bűncselekményi körben – beleértve a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekményeket is - a törvényi kizáró szabály mellett, csak kivételesen legyen biztosítható, hogy a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét csak kellően szigorú ellenőrzés mellett, egyedi mérlegelés alapján engedélyezhesse,
- súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének biztosítása esetén kötelezően a párfogó felügyelet elrendelése, valamint – technikai eszközzel történő ellenőrzés mellett – kötelező az áldozatok védelmét szolgáló magatartási szabály megállapítása is,
- a gyermekvédelmi rendszer irányába történő széles körű jelzési kötelezettség előírása a büntetés-végrehajtási ügyszakban, lehetőséget teremtve a büntetés-végrehajtástól független védelmi mechanizmusok alkalmazására is,

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

- a feltételes szabadságra bocsátás engedélyezése körében a veszélyeztető helyzetek, a társadalomra fokozott veszélyt jelentő személyek kiszűréséhez, valamint az említett intézkedések alkalmazhatóságához szükséges döntés-támogatási eszközök bevezetése.

A javaslat mindezek mellett a szabadulásra való felkészítés menetével kapcsolatban módosítja a reintegrációs tiszteket és a büntetés-végrehajtási pártfogót érintő feladatokat.

A megjelölt célok érdekében a javaslat jelentősen átalakítja a feltételes szabadságra bocsátásból való kizárásra vonatkozó szabályozást.

A módosítás alapja, hogy a legsúlyosabb, az emberi életet vagy a testi épséget sértő bűncselekmény, valamint a hozzátartozó sérelmére elkövetett jelentős tárgyi súlyú személy elleni bűncselekmény elkövetője határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén a törvény erejénél fogva kizárt a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből. Az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a Büntető Törvénykönyv már rendezi a súlyos személy elleni bűncselekményt elkövető személyek kizárását a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből. A most bevezetendő tilalmat, a legsúlyosabb esetekben, a más ember életének szándékos kioltásával elkövetett bűncselekmények esetében semmilyen különös méltánylást érdemlő körülmény nem oldhatja fel.

A javaslat a büntetés-végrehajtási törvényben a hozzátartozók védelme érdekében két ponton nevesíti, hogy mely esetben kell a gyámhatóságot értesíteni: a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének megnyílása, illetve a várható szabadulás időpontja előtt két hónappal, valamint a tényleges szabaduláskor haladéktalanul. Ezekben az időpontokban annak érdekében kell értesíteni a gyámhatóságot, hogy a gyermekvédelmi intézményrendszer az esetleges veszélyeztető helyzetekre a saját jogintézményeinek alkalmazásával is felkészülhessen, és megfelelő intézkedéseket tehessen. Így pl. biztosított lesz a felügyelt kapcsolattartás elrendelésének reális lehetősége. Ezáltal a javaslatban megjelenő értesítési kötelezettség nem csupán a feltételes szabadságra bocsátás, hanem a büntetés kitöltésével történő szabadulás esetére is megfelelő védelmet tud nyújtani.

A feltételes szabadságra bocsátás kérdésével összefüggő veszélyhelyzetek értékelése hatékonyabban történhet meg, ha abban más ágazatok tudásanyaga is feldolgozásra kerül. Ezért vezeti be a javaslatban, hogy a mentális állapotra vonatkozó szakorvosi és pszichológusi vélemény, valamint az elítélt kiskorú gyermekével kapcsolatban a gyámhatóság véleményét be kell szerezni a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének elbírálására irányuló büntetés-végrehajtási bírói eljárás során.